

УДК 346.2 (342.7)

Ю. В. Медведенко,
аспірант кафедри правового
регулювання економіки
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»¹

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ОБРОБКИ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ – ПІДПРИЄМЦЯ

Розглянуто та досліджено нормативно-правові акти, що регулюють порядок отримання згоди фізичної особи на обробку її даних. Автором наведені типові ситуації з якими володілець персональних даних може зустрітись у своїй роботі при отриманні згоди на обробку інформації. На основі зроблених висновків обґрунтовано наводяться пропозиції щодо вдосконалення законодавства у сфері збору даних працівників підприємств.

Ключові слова: персональні дані, суб'єкти господарювання, згода на обробку даних, обмеження прав.

The article deals with legal regulation of personal data protection. The author presented the typical situation with the holder of personal data can meet in their work. On the basis of conclusions reached are reasonable proposals to improve legislation on personal data protection.

Key words: personal data, entities, consent to data processing, limitations of human rights.

Постановка проблеми. Останнім часом в умовах глобалізаційних процесів забезпечення конфіденційності особистого життя людини стає дедалі важче. Найменш дослідженою, як у науковому, так і практичному аспекті залишається сфера захисту персональних даних працівників суб'єктів господарювання, як державного, так і приватного сектору, хоча, чимало наукових праць присвячено адмініструванню обробки персональних даних. Проте, порядок збору вищезгаданих даних фізичної особи, зокрема при оформленні на роботу – так і залишаються поза увагою аналізу дослідників. З одного боку, це зумовлено досить коротким проміжком часу відколи в Україні на законодавчому

¹ Medvedenko Yulia, PhD student of the Legal Regulation of Economics Department in Vadym Hetman Kyiv National Economic University, State Higher Educational Institution

рівні закріпився інститут захисту персональних даних, а з іншого – досить слабка та недосконала, а іноді внутрішньо суперечлива правова база, що врегульовує вищезазначені правовідносини. Зауважимо, що суттєві здобутки інших країн, в яких процес отримання персональних даних та внесення їх до відповідної бази даних суб'єктів господарювання став автоматично сформованим не лише на законодавчому рівні, але і практично зумовлюють доцільність використання практичних здобутків зарубіжних країн.

Аналіз останніх наукових досліджень. Проблеми обігу персональних даних в Україні є предметом дослідження багатьох дослідників-правознавців, зокрема: Т.Степаненко, О.П.Радкевич, О.Віннікова, О.В.Оніщенко та інших. Проте, проблема дослідження отримання згоди фізичної особи на обробку її персональних даних суб'єктами господарювання на території України майже не вивчена, а тому потребує подальшого ґрунтовного наукового аналізу.

Мета та завдання дослідження. Актуальність дослідження захисту персональних даних працівників в Україні зумовлена виникненням та поширенням обробки даних в межах підприємств з метою покращення внутрішнього адміністрування та захисту даних, що є новим для нашої держави. Метою даної статті є визначення та аналіз типових випадків з якими суб'єкт господарювання може зустрітися при отриманні дозволу фізичної особи для збору її персональних даних та подальшого включення їх до бази даних підприємства, а також узагальнення сформованого в Україні та передового зарубіжного досвіду щодо вирішення проблем у цій сфері та формування конструктивних порад для забезпечення здійснення ефективної роботи підприємств та захист приватного життя особи.

Викладення основного матеріалу. На сьогоднішній день Україна знаходиться на перехідному етапі від формування до утвердження справжньої правової та демократичної держави в якій найвищою цінністю є людина. Переймаючи провідний досвід європейських колег з питань захисту основоположних прав людини, а саме права на особисту недоторканість та права на таємницю приватного життя, Україна закріпила на законодавчому рівні правові гарантії захисту цих базових свобод прийнявши Закон України «Про захист персональних даних» (надалі – Закон України). Особливість виокремлення особистої інформації у ка-

тегорію «персональні дані» із усієї всезагальної інформації про людину зумовлено тим, що дана інформація є найбільш вразливою та несанкціоноване поширення якої може порушити нормальний ритм життя особи. Відповідно до статті 2 Закону України що персональними даними є відомості чи сукупність відомостей про фізичну особу, яка ідентифікована або може бути конкретно ідентифікованою [1].

Варто відзначити, що майже щодня кожна людина взаємодіє із десятками фізичних осіб, а також суб'єктами господарювання, обмінюючись при цьому не тільки загальними відомостями, а й інформацією, що становить персональні дані. Варто наголосити, що для встановлення певного інформаційного поля між суб'єктом господарювання, який виступає найчастіше в ролі клієнта чи потенційного клієнта, а також контрагента або боржником та фізичною особою – необхідно обмінятися визначеними даними, що знаходяться у їх віданні та є необхідними для встановлення інформаційних зв'язків. Такий збір є звичайною практикою у господарських правовідносинах у всьому світі із початку появи товарно-грошових відносин. Зокрема, для полегшення ведення реєстру контрагентів, клієнтів, працівників тощо, суб'єкти господарювання формують відповідні бази даних за різними критеріями з метою наступної обробки та використання за необхідністю. Варто відзначити, що тільки на одному підприємстві може бути більше десяти баз персональних даних.

Перш за все, інформація про фізичну особу цікавить суб'єктів господарювання із якими особа вступає у трудові відносини. Якщо розглядати правовідносини між суб'єктом господарювання, що виступає у ролі працедавця та фізичної особи, як працівника, або особи, що тільки влаштовується на роботу, то отримання достовірної інформації є запорукою подальшої плідної роботи між ними. Законодавство України передбачає, що при укладенні трудового договору громадянин зобов'язаний подати паспорт або інший документ, що посвідчує особу, трудову книжку, а у випадках, передбачених законодавством, – також документ про освіту (спеціальність, кваліфікацію), про стан здоров'я та інші документи (стаття 24 Кодексу законів про працю України (надалі – КЗпП України) [2]. На практичному рівні склалося, що вся інформація що була отримана при прийнятті особи на роботу, в подальшому буде використана для формування бази даних працівників

суб'єкта господарювання, в межах та достатній сукупності для виконання необхідних завдань.

Відповідно до статті 2 Закону України «Про захист персональних даних» під обробкою персональних даних розуміється будь-яка дія або сукупність дій, таких як збирання, реєстрація, накопичення, зберігання, адаптування, зміна, поновлення, використання і поширення (розповсюдження, реалізація, передача), знеособлення, знищення персональних даних, у тому числі з використанням інформаційних (автоматизованих) систем [1]. Так, згідно пункту 5 статті 6 Закону України «Про захист персональних даних» визначено, що обробка персональних даних здійснюється для конкретних і законних цілей, визначених за згодою суб'єкта персональних даних, або у випадках, передбачених законами України, у порядку, встановленому законодавством.

Згодою суб'єкта персональних даних є добровільне волевиявлення фізичної особи (за умови її поінформованості) щодо надання дозволу на обробку її персональних даних відповідно до сформульованої мети їх обробки, висловлене у письмовій формі або у формі, що дає змогу зробити висновок про її надання [1]. Таким чином виходить, що така згода може бути надана особою у письмовій формі, а також, зокрема, закріплена на магнітній кіно-, фото-, відеоплівці. Допускається використання електронних документів для підтвердження згоди, якщо вони містять електронний цифровий підпис. В свою чергу, для проведення державної реєстрації бази персональних даних, що знаходяться у віданні підприємства, установи чи організації перш за все необхідно отримати письмову згоду особи, відомості якої обробляються у базі даних, що підлягає реєстрації (стаття 9 Закону України «Про захист персональних даних») [1].

Враховуючи норми вітчизняного законодавства, а також інтереси особи, інформація про яку підлягає обробці, пропонуємо авторську характеристику ознак, яким має відповідати дозвіл для отримання згоди від фізичної особи на обробку її персональних даних, а саме:

по-перше, згода на обробку персональних даних має містити найменування (назву), повне прізвище, ім'я, по-батькові суб'єктів між якими укладається згода, із зазначенням їх контактів;

по-друге, згода має бути вмотивованою та містити мету збору та обробки даних;

по-третє, обсяг даних має конкретно відповідати меті обробки, без збору додаткових відомостей, що не стосуються предмету роботи;

по-четверте, обов'язково містити перелік прав та обов'язків суб'єкта обробки персональних даних, який дає згоду на таку обробку;

по-п'яте, має бути зазначений контактний (зворотній) зв'язок із володільцем бази даних, в якій обробляються дані вищевказаної особи, з метою можливості внесення уточнення щодо інформації, а також в наступному їх зміни;

по-шосте, має бути зазначена дата підписання такої згоди із особистим підписом особи, що надає згоду.

Варто згадати, що не допускається обробка даних про фізичну особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини (пункт 6 статті 6 Закону України «Про захист персональних даних») [1].

Однак, при зборі персональних даних осіб із якими суб'єкт господарювання працює значний проміжок часу, а також із суб'єктами із якими планує встановити партнерські відносини, може зустрітися із рядом різних випадків при отриманні згоди на обробку персональної інформації:

1. Особа погоджується надати власні дані для збору та включення до бази даних та надає письмову згоду на їх обробку в подальшому.

Статистика доводить, що чимало людей щодня добровільно надають згоду на обробку персональних даних навіть не замислюючись над дилемою: «надавати згоду на обробку даних чи ні?». Цифри демонструють наступне: 74% європейців вбачають під розкриттям особистої інформації невід'ємну складову сучасного життя [11]; 58% європейців вважають, що нема ніякої альтернативи, окрім як розкривати особисту інформацію, якщо вони хочуть отримати товари чи послуги; 79 % – користувачів соціальних мереж та інших сайтів, швидше за все розкривають своє ім'я, 51% – користувачів розкривають своє фото, 47% – національність. Інтернет покупці, зазвичай, називають свої імена – 90%, домашню адресу – 89%, а також номери мобільних телефонів – 46% [12];

2. Особа надає письмову згоду на обробку персональних даних, але із застереженням;

3. Особа категорично відмовляється надавати згоду на обробку її персональних даних та внесення їх у бази даних. Причин відмови може бути безліч. Зокрема, внаслідок особистих чи релігійних переконань, страх стати залежною від третіх осіб, які отримають доступ до бази даних, яка містить інформацію про таку особу;

4. Персональні дані особи володільцю персональних даних стали доступні до прийняття Закону України «Про захист персональних даних».

Ситуація зрозуміла, коли особа з якою суб'єкт господарювання вступає у правовідносини та надає «автоматично» згоду на обробку її даних, а що робити, коли особа категорично відмовляється від надання такої згоди. Найчастіше такі громадяни посилаються на ряд нормативно – правових актів, що захищають від обов'язку надання згоди на обробку їх персональних даних. Зокрема, стаття 32 Конституції України визначає, що не допускається збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди, крім випадків, визначених законом, і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини [3, с.6]. В свою чергу, стаття 11 Закону України «Про інформацію» забороняє збирання відомостей про особу без її попередньої згоди, за виключенням випадків, передбачених законом [4]. В той же час абзац 5 пункту 2 статті 8 Закону України «Про захист персональних даних» закріпив, що особа має право пред'являти вмотивовану вимогу володільцю персональних даних із запереченням проти обробки своїх персональних даних. Також, передбачено вносити застереження стосовно обмеження права на обробку своїх персональних даних під час надання такої згоди. Одразу постає логічне запитання: «Що робити суб'єкту господарювання у такому випадку?». Аналізуючи зазначену ситуацію, треба одразу наголосити, що відмова від збору персональних даних особою може інколи звужити коло прав та можливостей особи у інших галузях (про це буде йти мова далі). Як відмітила О.В.Оніщенко, укласти з особою трудовий договір не збираючи, а в подальшому, не зберігаючи та не використовуючи її персональні дані – неможливо. В свою чергу, неможливо також і відмовити у прийнятті на роботу з огляду на те, що особа не надає згоду на використання її персональних даних [6, с.174]. Адже, частиною 1 статті 22 Кодексу зако-

нів про працю України передбачена заборона необґрунтованої відмови у прийнятті на роботу [2, с.12]. В одному випадку, коли особа не надає згоди на обробку персональних даних в межах підприємства, установи, організації, а інша справа, коли заборона стосується використання даних контрагентами господарюючого суб'єкта. Інколи, така робота може унеможливити роботу підприємства на певному етапі з іншими суб'єктами, зокрема, іноземними суб'єктами господарювання, за законодавством яких збір і обробка персональних даних має здійснюватися виключно за письмовою згодою особи (наприклад, Російська Федерація, Азербайджанська Республіка). Наочним прикладом вищевказана ситуація знайшла своє відображення у Рішенні Міщанського районного суду міста Москви від 10.02.2011 року у справі № 33-24514 за позовом акціонера ПАТ «Банк Уралсиб» до ПАТ «Регистратор НИКойл» про стягнення моральної компенсації у розмірі 20 000 рублів. Ситуація полягала в тому, що позивач, являючись акціонером ПАТ «Банк Уралсиб», з'явився у офісі ПАТ «Регистратор НИКойл» для передачі заяв та бюлетенів для зборів акціонерів ПАТ «Банк Уралсиб». Для реєстрації позивача як відвідувача, було здійснено сканування його паспорту та занесення даних до електронної бази. Проте, позивач своєї згоди на такі дії зі сторони працівників компанії відповідача не надавав. За зверненням позивача, центральним органом, що здійснює контроль за захистом персональних даних було проведено позапланову перевірку відповідача на предмет дотримання законодавства у сфері захисту персональних даних. На виконання розпорядження контролюючого органу, відповідні персональні дані позивача – відповідач був змушений видалити із бази даних відскановану копію паспорту позивача, відповідно до чого був складений акт про знищення персональних даних позивача [8].

Яскравим прикладом захисту права людини на недоторканність приватного життя є рішення Європейського суду прав людини у справі *Copland v. the United Kingdom* від 3 квітня 2007 р. № 62617/00. Порушником права на таємницю листування виявився державний коледж, у якому позивач працювала на посаді помічника директора. На вимогу заступника директора було встановлено контроль за використанням телефону, електронної пошти та Інтернету. За твердженням держави – відповідача, це було зроблено для того, щоб переконатися, що устаткування ко-

леджу не використовується в особистих цілях. Як було встановлено судом, моніторинг телефонних дзвінків, використання Інтернету здійснювався без належного повідомлення та без відповідної згоди позивача. При вирішенні справи суд не брав до уваги той факт, що отримані дані не розкривалися третім особам і не використовувалися проти позивача в дисциплінарному чи іншому розгляді. Збір та зберігання без відома позивача персональної інформації, представляли собою втручання в її право на повагу особистого життя і кореспонденції. Суд прийняв одностороннє рішення, що відповідач своїми діями допустив порушення вимог статті 8 Конвенції про захист прав і основоположних свобод. Європейський Суд присудив виплатити позивачу 3000,00 євро в рахунок компенсації заподіяної моральної шкоди [13]. Звертаємо увагу на те, що у своєму рішенні Європейський суд з прав людини основний акцент зробив не на незаконність моніторингу, як такого, а на неприпустимість його без відома контролюваної особи. Збір та зберігання без відома заявниці персональної інформації, що відноситься до використання телефону, електронної пошти та Інтернету, представляли собою втручання в її право на повагу особистого життя і кореспонденції. Зокрема, для України це означає, що аналогічний підхід до визначення належного відповідача може застосовуватися, як мінімум, до будь-яких державних чи комунальних підприємств і установ [14].

Виходячи із вищевикладеного, варто звернути увагу на Лист Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 19.04.2012 року № 1/9-302 «Щодо згоди на обробку персональних даних». Встановлено, що Інформаційно-виробнича система «Освіта» (надалі – ІВС «Освіта») використовується на сьогоднішній день, як єдина база даних, що використовуються під час виготовлення документів про освіту державного зразку, вчені звання та наукові ступені, ліцензій з надання освітніх послуг та сертифікатів про акредитацію, учнівських (студентських) квитків, запровадження у сфері освіти інноваційних технологій щодо використання даних, у тому числі персональних. Відмова особи надати згоду на обробку її персональних даних у Єдиній базі та ІВС «Освіта» унеможливує обробку таких даних у зазначених базах, зокрема, виготовлення документів про освіту, студентських (учнівських) квитків та інших документів у сфері освіти. Так як частинами 6 та 7 статті 6 Закону України

встановлено заборону на обробку персональних даних про фізичну особу без її згоди, крім випадків передбачених законом [5, с.1]. Отже, відповідно до правової позиції, що відображена у вищезгаданому Листі, відмова особи на збір її персональних даних до ІВС «Освіта» – автоматично обмежує її зв'язки із іншими суб'єктами, адже, особа (учень, абітурієнт, студент, аспірант) не зможуть отримати відповідні документи, на які хоч і мають право, проте всупереч певним правовим нормам – отримати не можуть, з метою уникнення порушення закону зі сторони працівників Міністерства, які будуть в наступному обробляти їх дані без належного на це дозволу.

З 01 січня 2011 року посилились заходи відповідальності за порушення законодавства у сфері захисту персональних даних, у зв'язку із набранням чинності Закону України «Про захист персональних даних». Роботодавці почали активно вимагати від працівників надати згоду на використання їх персональних даних, які вже фактично були отримані при прийнятті на роботу. Зокрема, відомий провайдер Інтернету та кабельного телебачення «Воля» зрозумів норми закону інакше. Тепер ця компанія на звороті квитанцій, які вона направляє клієнтам, повідомляє, що оплачуючи цю квитанцію, клієнт автоматично дає згоду на те, що його дані будуть оброблятися, зберігатися і якимось використовуватися. Як доречно зауважив А.Черніков, цей текст є досить спірним на квитанції. По-перше, такі речі зазначаються в договорі між клієнтом і компанією, а не на квитанції. По-друге, клієнта позбавляють права вибору – він не може оплатити рахунок і відмовитися від використання його персональних даних [9].

На думку О.В.Оніщенко, вихід із ситуації існує у декілька варіантів. Якщо мова йде про персональні дані, які особа повинна надати при вступі у ті чи інші правовідносини, згідно із чинним законодавством, обов'язково слід виходити із того, що згода призюмується. Тобто, окремо її надавати не потрібно. При цьому за фізичною особою зберігаються усі права щодо її персональних даних, передбачені законодавством. Це можна зробити шляхом включення в Закон України «Про захист персональних даних» положення про те, в яких випадках згода суб'єкта персональних даних не вимагається. Наприклад, обробка персональних даних працівника для здійснення прав і виконання обов'язків у сфері трудових відносин, нарахування

та сплати податків і зборів здійснюється без згоди працівника. Інший варіант – передбачити алгоритм дій для володільця персональних даних у випадку, якщо суб'єкт таких даних не дає згоди на їх використання [6, с.174]. Однак, ми не можемо повністю погодитись із вищевикладеною позицією, адже, як зазначив Артур Міллер – суттєвою умовою дійсної реалізації права на приватне життя є персональна можливість здійснювати контроль за циркуляцією інформації, що належить особі, яка є базовою для підтримання соціальних зв'язків і особистих свобод [7, с. 251]. Що стосується необхідності отримання згоди особи на обробку її персональних даних до прийняття Закону України «Про захист персональних даних», то згода суб'єкта персональних даних на обробку цих даних не надається, якщо власник продовжує обробляти персональні дані суб'єкта відповідно до правовідносин на основі вільного волевиявлення фізичної особи, що склалися до набуття чинності вищевказаного Закону України. Варто відзначити, що існує чимало позитивних моментів при наданні згоди на збір та обробку персональних даних фізичною особою. В свою чергу, Т.Степаненко зазначає, що кадровим службам варто було б пояснити працівникові, що вимагає знищити його персональні дані, що зберігання персональних даних необхідне для того, щоб при потребі працівник міг отримати архівні довідки, копії документів, що містять відомості про нього, які можуть бути використані при оформленні пенсії, для підтвердження трудового стажу тощо [10].

Висновки. Аналіз сучасного стану отримання згоди на обробку персональних даних фізичної особи суб'єктами господарювання визначив, що ключовим та найбільш проблемним залишається питання відкритості та прозорості збору інформації на надання фізичною особою згоди на подальшу обробку. Не дивлячись на досить динамічний розвиток законодавства України у сфері захисту персональних даних фізичної особи, залишається коло проблем, які ще потребують подальшого вирішення, як на національному, так і на локальному рівнях. Варто наголосити, що в умовах сьогодення, пересічному громадянину важко захищати свої права та інтереси з питань забезпечення конфіденційності власного життя, за умов широкого інформаційного простору та надзвичайно бурхливого розвитку технологічних засобів із збору інформації. Сьогодні вже ні для кого

не секрет, що будь-яку базу даних можна придбати на портативному носії на ринку, в кіоску, або навіть не виходячи із дому завантажити через мережу Інтернет. Усі ці явища зумовлюють недовіру особи до володільців персональних даних, через що людина інколи відмовляє від надання згоди на зібрання та обробку її персональних даних.

Актуальним постає питання вирішення та подолання бар'єрів недовіри з боку фізичної особи. Вважаємо, що для того, щоб особа мала можливість добровільно надавати згоду на обробку персональних даних, необхідно:

1. Відкрито, чітко та зрозуміло повідомляти обсяг, мету збору та обробки персональних даних фізичної особи;

2. Суб'єкт господарювання має забезпечити належний та надійний захист на локальному рівні захист бази даних в яких містяться дані фізичних осіб. В такому випадку, хвилювання особи з приводу того, що її персональні дані можуть бути передані або не санкціоновано отримані третіми особами зникнуть автоматично.;

3. Забезпечити реальну можливість щодо знищення персональних даних за заявою особи, коли вона буде вважати це за необхідне;

4. З метою посилення на законодавчому рівні відповідальності стосовно суб'єктів, що здійснюють збирання персональних даних всупереч встановленого законом порядку, пропонується доповнити статтю 2 Закону України «Про захист персональних даних» новим поняттям такого змісту: «Несанкціоноване збирання персональних даних – накопичення без належного письмово дозволу фізичної особи даних або введення особи в оману (повідомленням неправдивої мети збору даних) з метою отримання дозволу на отримання доступу до її персональних даних».

На наше переконання, запропоновані положення, здатні посилити довіру фізичної особи до суб'єктів господарювання, як володільця персональних даних і тому мають взятися до уваги зазначеними суб'єктами. Закріплення запропонованих пропозицій, як на законодавчому (національному) так і на локальному рівні, щодо забезпечення належного захисту персональних даних, – дозволить здійснювати збір та безпечну в наступному обробку персональних даних є перспективним напрямком подальших досліджень у даній сфері.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про захист персональних даних: Закон України: від 01.06.2010 № 2297-VI (в редакції від 09.06.2013 р.) // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – №34. – ст.481. Pro zahust personalnih danuh: Zakon Ukrainy: vid 01.06.2010 № 2297-VI (v redakzii vid 09.06.2013 r.).
2. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 року // Відомості Верховної Ради УРСР від 17.12.1971. – 1971. – /Додаток до №50/. Kodeks zakoniv pro praziyu Ukrainy vid 17.12.1971. – /Dodatok do №50/.
3. Конституція України: Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст.141. Konstytutsiya Ukrainy: Zakon vid 28.06.1996 № 254k/96-VR // Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy (VVR), 1996, № 30, st.141.
4. Про інформацію: Закон України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1992. – №48. – ст.650. Pro informatsiyu: Zakon Ukrainy // Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy (VVR). – 1992. – №48. – st.650.
5. Лист Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України «Щодо згоди на обробку персональних даних» від 19.04.2012 року № 1/9-302 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/29082/. Lyst Ministerstva osvity i nauky, molodi ta sportu Ukrainy «Shchodo zhody na obrobku personalnyh danyh» vid 19.04.2012 roku № 1/9-302 [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/29082/.
6. *О.В.Онiщенко* «Персональні дані працівників: деякі особливості використання», – Тези науково-практичної конференції «Конституційне право на працю: юридичні гарантії та судовий захист», 2012 // Вісник Академії адвокатури України», 3(25) 2012, с.173–175. *O.V.Onishchenko* «Personalni dati pratsivnykiv: deyakі osoblyvosti vykorystannya», – Tezy naukovo-praktychnoyi konferentsiyi «Konstytutsiyne pravo na pratsyu: yurydychni harantiyi ta sudovyy zakhyst», 2012 // Visnyk Akademiyi advokatury Ukrainy», 3(25) 2012, s.173–175.
7. *О.П.Радкевич* «Правове підґрунтя захисту персональної інформації» // Інформаційна безпека людини, суспільства, держави №3(7) 2011, с. 93–95. *O.P.Radkevych* «Pravove pidgruntya zakhystu personalnoyi informatsiyi» // Informatsiyna bezpeka lyudyny, suspilstva, derzhavy №3(7) 2011, s. 93–95.
8. Рішення Міщанського районного суду міста Москви від 10.02.2011 року у справі № 33-24514 за позовом акціонера ПАТ «Банк Уралсиб» до ПАТ «Регистратор НИКойл» про стягнення моральної компенсації у розмірі 20 000 рублів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://xn--90afdbaav0bd1afy6eub5d.xn--plai/bsr/case/100998>. Rishennya Mishchanskoho rayonnoho sudu mista Moskvyy vid 10.02.2011

roku u spravi № 33-24514 za pozovom akcionera PAT «Bank Uralsyb» do PAT «Rehystrator NYKoyl» pro styahnennya moralnoyi kompensatsiyi u rozmiri 20 000 rubliv [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://xn--90afdbaav0bd1afy6eub5d.xn--p1ai/bsr/case/100998>.

9. А.Черніков «Чому закон про захист персональних даних неможливо виконати» / Економічна правда від 27.01.2012 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [<http://pravda.com.ua/publications/2012/01/27/314140/>]. А.Сhernikov «Chomu zakon pro zakhyst personalnykh danykh nemozhlyvo vykonaty» / Ekonomichna pravda vid 27.01.2012 roku [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: [<http://pravda.com.ua/publications/2012/01/27/314140/>].

10. Т.Степаненко «Працівник не надає згоди на обробку персональних даних: що робити?» // Журнал «Довідник кадровика», №12, 2011р. Т.Степаненко «Pratsivnyk ne nadaє zhody na obrobku personalnykh danykh: shcho robyty?» // Zhurnal «Dovidnyk kadrovyka», №12, 2011 r.

11. Why do we need an EU data protection reform? Special Eurobarometer 359 Attitudes on Data Protection and Electronic Identity in the European Union, June 2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ec.europa.eu/justice/data-protection/document/review2012/factsheets/1en.pdf>.

12. How does the data protection reform strengthen citizens' rights? / Special Eurobarometer 359 Attitudes on Data Protection and Electronic Identity in the European Union, June 2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ec.europa.eu/justice/data-protection/document/review2012/factsheets/2en.pdf>.

13. Copland v. the United Kingdom 03.04.2007 р., № 62617/00, [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/-pages/search.aspx?i=001-79996>.

14. О.Вінніков «Захист персональних даних на робочому місці» // Юридичний вісник України № 20, 19–25 травня 2012 р. О.Винников «Zakhyst personalnyh danyh na robochomu mistsi» // Yurydychnyy visnyk Ukrayiny №20, 19–25 travnya 2012 r.

MEDVEDENKO Y. SOME ISSUES OF PROCESSING OF PRIVATE ENTREPRENEUR'S PERSONAL DATA